

โครงสร้างการบริหารและงานบริการสาธารณสุขในโรงพยาบาลชุมชน

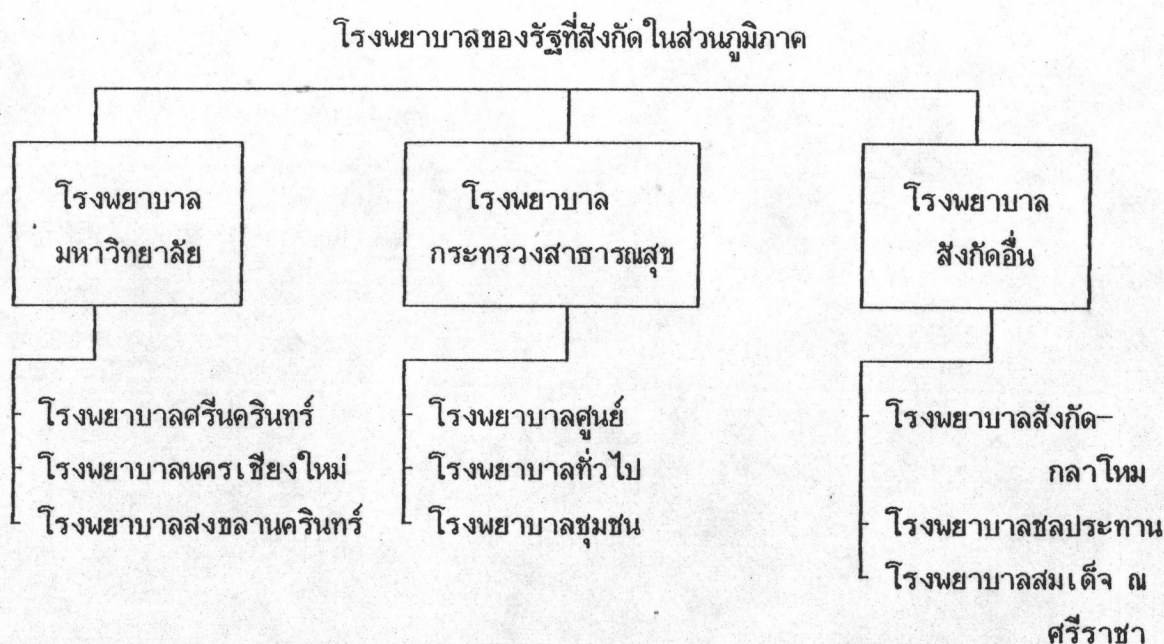
3.1 โรงพยาบาล

"โรงพยาบาล" (กัญญา กาญจนานุปรานนท์และคณะ, 2527) ตามความรู้สึกของคนทั่วไป ก็ จะหมายถึงสถานบริการทางการแพทย์ที่ประชาชนไปใช้บริการเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย แต่ตามคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลก "โรงพยาบาล" มิได้มีความหมายจำกัดอยู่เพียงเท่านั้น "โรงพยาบาล" เป็นองค์การที่ทำงานด้านการแพทย์ทั้งในสถานที่และในชุมชน มีหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขทุกด้านแก่ประชาชน ทั้งด้านการรักษาพยาบาลและการป้องกันโรค การบริการผู้ป่วยนอกควรครอบคลุมขยาย ไปถึงบ้านของผู้ป่วยเอง นอกจากนี้โรงพยาบาลยังเป็นที่ฝึกอบรมของบุคลากรสาธารณสุข และเป็นที่ทำการศึกษาวิจัยปัญหาสาธารณสุขชุมชนอีกด้วย"

เพื่อให้โรงพยาบาลสามารถทำหน้าที่ให้บริการสาธารณสุขทุกด้านแก่ประชาชนได้อย่างสมบูรณ์แบบ โรงพยาบาลจะต้องให้บริการเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

- 1) ให้บริการการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การอนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว การอนามัยโรงเรียน การโภชนาการ และการสุขศึกษา เป็นต้น
 - 2) ให้บริการการป้องกันโรค เช่น การฉีดวัคซีนให้ภูมิคุ้มกันโรค เช่น วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ไอกรน และบาดทะยัก วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ วัคซีนป้องกันโรคหัด วัคซีนป้องกันโรคหัดเยอรมัน และโรคคางทูม เป็นต้น
 - 3) ให้บริการตรวจ วินิจฉัย และการรักษาโรคทั่วไปทั้งประเภทผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ที่มารับการรักษาพยาบาล รวมทั้งการรักษาพยาบาลที่บ้าน และการออกหน่วยเคลื่อนที่ด้วย
 - 4) ให้บริการฟื้นฟูสุขภาพ คือการทำให้ผู้ป่วยมีสภาพเหมือนเดิมก่อนการเจ็บป่วยให้มากที่สุด สามารถกลับไปประกอบอาชีพ และอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ
- ในการให้บริการทั้ง 4 อย่างนี้ จะต้องเป็นไปแบบผสมผสานอยู่ในแต่ละโรงพยาบาล

3.2 โรงพยาบาลของรัฐที่สังกัดในส่วนภูมิภาค

ภาพที่ 3.1 โรงพยาบาลของรัฐที่สังกัดในส่วนภูมิภาค

ตามแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่จะจัดตั้งโรงพยาบาลระดับอำเภอขึ้นให้ครอบคลุมครบทุกอำเภอ รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพในการให้การบริการของโรงพยาบาลทุกระดับ เพื่อให้สามารถบริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนได้ทั่วถึง มีประสิทธิภาพและคุณภาพดียิ่งขึ้น เห็นให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างโรงพยาบาลระดับและขนาดต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานด้วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการสนับสนุนด้านทรัพยากรแก่โรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค และให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาโรงพยาบาลประเภทและขนาดต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแนวนโยบายดังกล่าวได้ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้แบ่งประเภทและขนาดของโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาคไว้ ดังตารางที่ 3.1

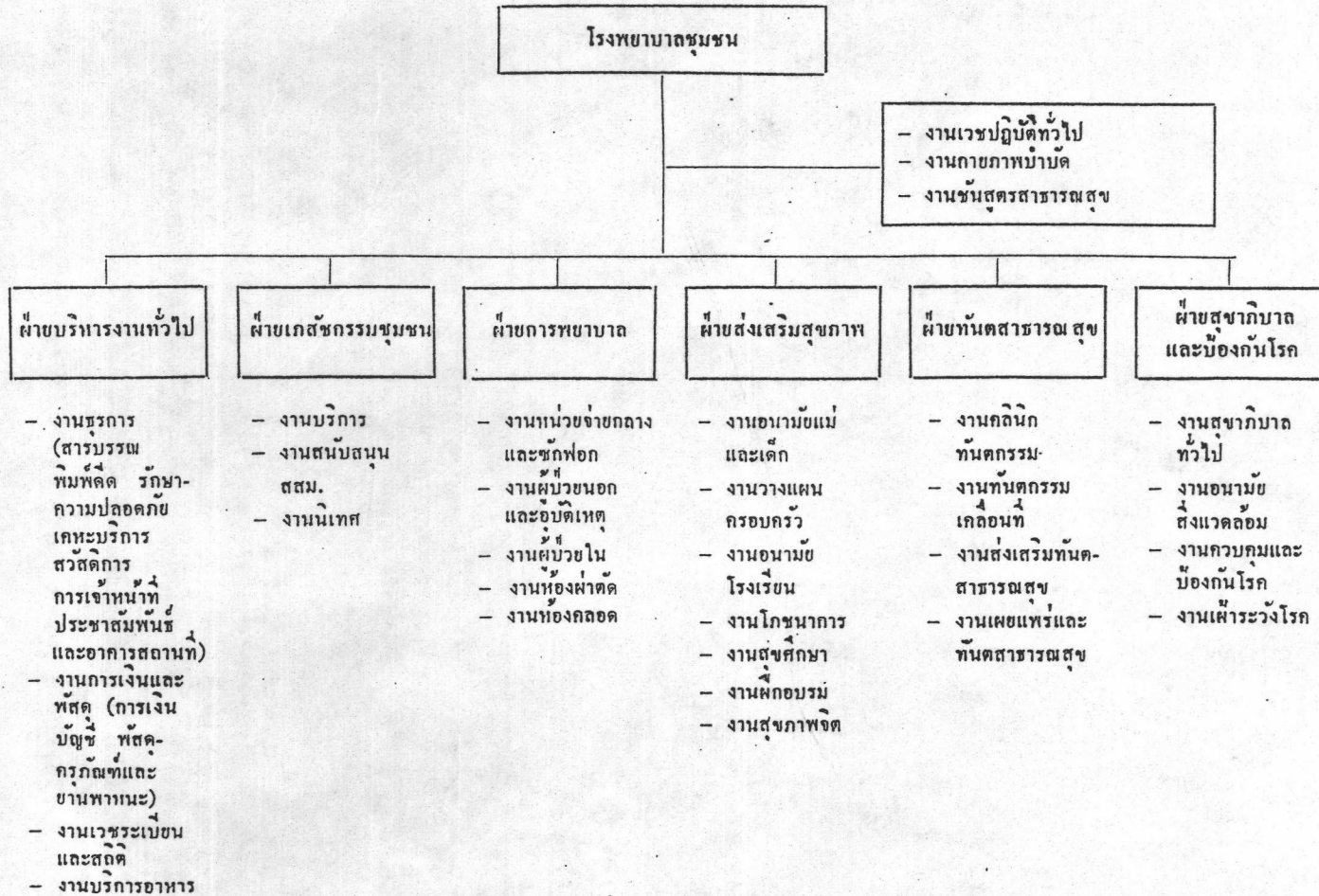
ตารางที่ 3.1 ประเภทและขนาดของโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค

ประเภท	ขนาด (เตียง)	หมายเหตุ
โรงพยาบาลศูนย์	600-1000	โรงพยาบาลมหาราชหรือโรงพยาบาลศูนย์ประจำภาค
	500-600	
โรงพยาบาลทั่วไป	250-500	
	150-250	
โรงพยาบาลชุมชน	120-150	
	90-120	
	60-90	
	30-90	
	10-30	

3.3 การบริหารโรงพยาบาลชุมชน

โรงพยาบาลชุมชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2531) เป็นสถานบริการสาธารณสุขที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้รักษาภายใน ตั้งแต่ 10 เตียงขึ้นไปจนถึง 150 เตียง เป็นศูนย์บริการทางด้านการรักษาพยาบาล การชันสูตรโรค และการส่งเสริมสุขภาพในระดับอำเภอ หรืออำเภออื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย และมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณสุขแบบผสมผสานในเขตพื้นที่บริเวณรอบที่ตั้งโรงพยาบาล ซึ่งครอบคลุมประชากรประมาณ 10,000 คน เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีนายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนเป็นหัวหน้าหน่วยงาน และมีโครงสร้างการแบ่งงานภายในโรงพยาบาลดังภาพที่ 3.2

แผนภูมิแสดงการแบ่งงานภายในโรงพยาบาลชุมชน (Community Hospital) (10-120 เตียง ไม่เกิน 150 เตียง)

หมายเหตุ แผนภูมินี้เป็นไปตามที่ ก.พ. อนุมัติตามแผนอัตรากำลัง 8 ปี (พ.ศ. 2580-2582)

ภาพที่ 3.2 โครงสร้างการแบ่งงานภายในโรงพยาบาลชุมชน

1 10307473

3.3.1 หน้าที่และความรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชน

โรงพยาบาลชุมชนเป็นหน่วยงานบริการสาธารณสุขเทียบเท่าระดับแผนก มีสายบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1. หน้าที่การให้บริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน คือ

1.1 ให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การบริการงานอนามัยแม่และเด็ก งานให้ภูมิคุ้มกันโรค งานวางแผนครอบครัว งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ งานสุขศึกษา งานส่งเสริมสุขภาพจิต งานทันตสาธารณสุข และงานเภสัชกรรมชุมชน เป็นต้น

ทั้งนี้ดำเนินการให้บริการทั้งในและนอกสำนักงาน โดยเน้นการครอบคลุมประชากรในเขตรับผิดชอบ หรือตำบลที่ตั้งเป็นเป้าหมายหลัก

1.2 ให้บริการด้านการควบคุมและป้องกันโรค ได้แก่ การให้บริการงานสุขาภิบาลทั่วไป งานอนามัยและสิ่งแวดล้อม งานควบคุมและป้องกัน และงานเฝ้าระวังโรค เป็นต้น

ทั้งนี้ดำเนินการโดยเน้นการครอบคลุมเช่นเดียวกับข้อ 1.1

1.3 ให้บริการด้านการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ ได้แก่ การบริการงานรักษาพยาบาลทั่วไป งานรักษาพยาบาลในหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่ งานรักษาพยาบาลทางวิทยา งานชันสูตรสาธารณสุข งานเภสัชกรรม งานทันตกรรมบำบัด เป็นต้น

ทั้งนี้ดำเนินการให้บริการทั้งในและนอกสำนักงาน โดยให้บริการครอบคลุมทั้งอำเภอ

1.4 ให้บริการตามระบบรับส่งผู้ป่วยเพื่อตรวจรักษาต่อ โดยจัดดำเนินการสำหรับผู้รับบริการทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะเพียงผู้ป่วยเท่านั้น

2. หน้าที่ดำเนินงานทางด้านวิชาการ ได้แก่

2.1 ให้การฝึกอบรมและสนับสนุนทางด้านวิชาการแพทย์ และสาธารณสุขแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทั้งของโรงพยาบาลเอง และของหน่วยงานอื่น ตลอดจนนักศึกษาทางด้านสาธารณสุขหลักสูตรต่าง ๆ รวมถึงอาสาสมัครและประชาชนโดยทั่วไป

2.2 ดำเนินการนิเทศงานทางวิชาการแพทย์ และสาธารณสุขแก่สถานบริการสาธารณสุขระดับรองลงไปจนถึงการนิเทศสาธารณสุขมูลฐาน หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.3 ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้มีการพัฒนาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และสาธารณสุข

2.4 ให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางด้านวิชาการแพทย์ และสาธารณสุขแก่หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. หน้าที่ดำเนินงานการสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาชนบท ได้แก่

3.1 ดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานในเขตตำบลที่ตั้งโรงพยาบาล

3.2 ให้การสนับสนุนการดำเนินงานการสาธารณสุขมูลฐานในเขตอำเภอ ทั้งในด้านการวิชาการ กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และด้านอื่น ๆ ที่สามารถสนับสนุนได้

3.3 สนับสนุนองค์การระดับหมู่บ้าน ตำบล และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาชนบท ในเขตตำบลที่ตั้งโรงพยาบาล

3.4 ให้การสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาชนบทในเขตอำเภอ ในทุกด้านที่สามารถสนับสนุนได้

4. หน้าที่อื่น ๆ ได้แก่

4.1 ดำเนินงานให้มีระบบข้อมูลข่าวสารของโรงพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นทั้งในระดับอำเภอและจังหวัดได้

4.2 สนับสนุนสถานบริการสาธารณสุขระดับเดียวกันและระดับรองนอกเหนือจากด้านวิชาการ เช่น ด้านวัสดุอุปกรณ์ กำลังคน ฯลฯ เท่าที่สามารถจะสนับสนุนได้โดยไม่ขัดกับระเบียบของทางราชการ

4.3 การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข ได้แก่ อาหาร ยา เครื่องสำอาง และวัตถุมีพิษ

4.4 หน้าที่พิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานระดับจังหวัด หรือกระทรวงสาธารณสุขหรือเป็นงานที่ทำร่วมกับหน่วยงานอื่น ได้แก่

- ร่วมปฏิบัติงานอำเภอเคลื่อนที่เพื่อบริการประชาชนในท้องที่ห่างไกล
- ร่วมปฏิบัติงานกับหน่วย พอ.สว. หน่วยแพทย์โดยพระราชประสงค์ และหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของ กรป.กลาง เป็นต้น
- ร่วมงานตรวจคนเข้าเมือง กับกองตรวจคนเข้าเมือง กรมตำรวจในอำเภอชนแดนที่มีด่านตรวจคนเข้าเมือง
- ร่วมงานตรวจรักษาป้องกันตลอดจนดูแลสุขภาพอนามัยและการสุขาภิบาลในศูนย์อพยพในอำเภอที่มีศูนย์ผู้พลัดถิ่นตั้งอยู่
- หน้าที่พิเศษ ตามนโยบายและโครงการเฉพาะของกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ โครงการบัตรสุขภาพ โครงการพัฒนาระบบบริการของสถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค (พบส.) โครงการโรงพยาบาลชุมชนสาขา โครงการแพทย์หมุนเวียนปฏิบัติงานที่สถานีอนามัยตำบล โครงการผลิตแพทย์เพิ่ม โครงการเวชศาสตร์ชุมชนและโครงการอื่น ๆ
- ร่วมงานดูแลรักษาพยาบาลนักโทษในเรือนจำของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย
- ร่วมงานกับเทศบาลและสุขาภิบาลดำเนินการให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุข ในเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล
- ร่วมงานโครงการพิเศษของจังหวัด เช่น ร่วมงานหน่วยปฏิบัติการจิตวิทยาหรือร่วมงานอื่น ๆ เป็นต้น
- ร่วมงานกับหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ เป็นวิทยากรในงานต่าง ๆ เป็นต้น

- งานพิเศษอื่น ๆ

3.3.2 หน้าที่ความรับผิดชอบและการให้บริการของฝ่ายและงาน

โรงพยาบาลชุมชนแบ่งองค์การภายในเป็น 6 ฝ่ายและ 3 งาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานดังนี้ (การแบ่งรายละเอียดของงานในบางฝ่ายและบางงานต่างกับผังภูมิแสดงการแบ่งงานที่ ก.พ. กำหนด ทั้งนี้เพื่อความครอบคลุมของงานที่ปฏิบัติจริง)

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

1) งานธุรการ

- งานสารบรรณ
- งานการเจ้าหน้าที่
- งานเคหบริการและงานอาคารสถานที่
- งานสวัสดิการและรักษาความปลอดภัย
- งานประชาสัมพันธ์
- งานก่อสร้างและซ่อมบำรุง

2) งานการเงินและพัสดุ

- งานการเงินและการบัญชี
- งานพัสดุครุภัณฑ์และยานพาหนะ

3) งานเวชระเบียนและสถิติ

4) งานบริการอาหาร

2. ฝ่ายการพยาบาล

1) งานหน่วยจ่ายกลางและซีกฟอก

2) งานผู้ป่วยนอกและอุบัติเหตุ

3) งานผู้ป่วยใน

4) งานห้องผ่าตัดและงานวิสัญญีพยาบาล

5) งานห้องคลอด

3. ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ

1) งานอนามัยแม่และเด็ก

2) งานวางแผนครอบครัว

3) งานอนามัยโรงเรียน

4) งานโภชนาการ

5) งานสุขศึกษา

- 6) งานฝึกอบรม
- 7) งานสุขภาพจิตและสังคมสงเคราะห์
4. ฝ่ายสุขภาพและป้องกันโรค
 - 1) งานสุขภาพทั่วไป
 - 2) งานอนามัยสิ่งแวดล้อม
 - 3) งานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ
 - 4) งานเฝ้าระวังโรค
5. ฝ่ายทันตสาธารณสุข
 - 1) งานคลินิกทันตกรรม
 - 2) งานทันตกรรมเคลื่อนที่
 - 3) งานส่งเสริมทันตสาธารณสุข
 - 4) งานทันตกรรมป้องกัน
 - 5) งานเผยแพร่และทันตศึกษา
6. ฝ่ายเภสัชกรรมชุมชน
 - 1) งานบริหารเวชภัณฑ์
 - 2) งานบริการเภสัชกรรม
 - 3) งานการผลิตยา
 - 4) งานวิชาการเภสัชกรรม
 - 5) งานเภสัชกรรมชุมชน
 - 6) งานบริหารงานทั่วไปภายในฝ่าย
 - 7) งานโครงการพิเศษ
7. งานเวชปฏิบัติทั่วไป
 - 1) งานบริการรักษาผู้ป่วยนอก
 - 2) งานบริการผู้ป่วยใน
 - 3) งานรักษานพยาบาลทางวิทย์
 - 4) งานหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่
 - 5) งานรับ-ส่งผู้ป่วยเพื่อตรวจรักษาต่อ
 - 6) งานนิติเวชวิทยา
8. งานกายภาพบำบัด
 - 1) ให้บริการทางกายภาพบำบัด
 - 2) เผยแพร่ความรู้และฝึกอบรม
9. งานชั้นสูงสาธารณสุขทั่วไป
 - 1) ให้บริการชั้นสูงทางโลหิตวิทยา

- 2) ให้บริการชั้นสูตรทางจุลชีววิทยา
- 3) ให้บริการชั้นสูตรทางชีวเคมี
- 4) ให้บริการชั้นสูตรทางน้ำเหลือง
- 5) ให้บริการชั้นสูตรด้านพยาธิวิทยา
- 6) ให้บริการชั้นสูตรวัตถุรายงาน
- 7) งานบริการโลหิต
- 8) งานรังสีวินิจฉัย

3.3.3 คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลชุมชน

องค์ประกอบ

1) ผู้อำนวยการโรงพยาบาล	ประธานกรรมการ
2) แพทย์ทุกคน	กรรมการ
3) ทันตแพทย์	กรรมการ
4) เภสัชกร	กรรมการ
5) หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ทุกฝ่าย	กรรมการ
6) เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่ผู้อำนวยการเห็นสมควร	กรรมการ
7) หัวหน้าฝ่ายธุรการ	กรรมการและเลขานุการ

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนเสนอรายชื่อผู้ที่เหมาะสมเป็นกรรมการดังกล่าวข้างต้น
ต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดออกคำสั่งแต่งตั้ง
หน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลมีดังนี้

- 1) พิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติงานของโรงพยาบาลชุมชน
- 2) จัดหา จัดสรร และควบคุมการใช้ทรัพยากร
- 3) ควบคุม กำกับ ให้มีการปฏิบัติตามแผนงาน
- 4) พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบ และ การให้คุณให้

โทษเจ้าหน้าที่

- 5) จัดสวัสดิการสำหรับเจ้าหน้าที่
- 6) ประเมินผลงาน
- 7) แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงพยาบาลชุมชน
- 8) จัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจของโรงพยาบาลชุมชน
- 9) พิจารณาคัดเลือกกรรมการที่ปรึกษาการสาธารณสุขอำเภอจากภาครัฐและภาคเอกชน

และเสนอต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อแต่งตั้งตามลำดับ

คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลชุมชนชุดนี้ ถือได้ว่า เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาโรงพยาบาลชุมชน และจะต้องมีบทบาทประชุมปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยผู้อำนวยการต้องมีบทบาทเป็นผู้นำที่ดี มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานบุคคล การจัดองค์กร การอำนวยการ และการสร้างแรงจูงใจ